

Поляков М. В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національного університету водного господарства
та природокористування

Polyakov M. V.
PhD in Economics,
Associate Professor of International Economics Department
National University of Water and Environmental Engineering

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ТА ЇХ ПРОЯВИ НА РІВНІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

DISTINCTIVE FEATURES OF KNOWLEDGE ECONOMY AND THEIR EFFECTS AT THE LEVEL OF WORLD ECONOMY

Анотація. У статті запропоновано підходи до розуміння сутності економіки знань та наведено рівні її дослідження. Визначено особливості економіки знань та їх прояви на рівні світового господарства. Виокремлено відповідні зміни окремих форм міжнародних економічних відносин та напрями інтернаціоналізації складників національної системи знань.

Ключові слова: економіка знань, світове господарство, міжнародні економічні відносини, інтернаціоналізація, національна система знань.

Постановка проблеми. Прогрес техніки та технологій завжди мав особливе значення в історії людства. Природно-наукова революція, що відбулася в XVI–XVII ст., призвела до наступних промислових революцій. Наука перетворилася в найважливішу продуктивну силу суспільства, а технологічні зміни стали однією з головних рушійних сил перетворення господарських систем. На початку XXI ст. спостерігається новий якісний стрибок у технологіях із подальшим передбачуваним ривком в енергетиці та інших галузях. Цілком справедливо вищу стадію прогресу економіки називають економікою знань (ЕЗ). Саме навколо науки і технологій сьогодні зосереджують зусилля провідні країни, створюючи передумови наступного довгострокового циклу розвитку. Немає сумнівів, що він стане циклом нової організації життя людей, заснованої на об'єктивних знаннях.

Концепція ЕЗ стає основою для трансформації (а не реформування) сучасних господарських систем. Це спостерігається не тільки на рівні національного, а й сходиться на рівень світового господарства. Водночас перетворення системи міжнародних економічних відносин у контексті переходу до ЕЗ досліджені фрагментарно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На рубежі XX–XXI ст. з'явилася нова хвиля зацікавленості у сфері знань та розуміння ЕЗ. Цьому сприяли перехід до інноваційної моделі, розвиток високотехнологічних галузей, розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Почали широко досліджуватися процеси інформатизації та інтелектуалізації економіки, технології і нові галузі, особливі процеси генерування, поширення та використання знань в економіці.

Теоретико-методологічні аспекти дослідження ЕЗ на рівні національного господарства закладені у роботах Г. Беккера, П. Друкера, М. Кондратьєва, С. Кузнеця, К. Маркса, Ф. Махлупа, Г. Менша, Д. Нортона, Р. Солоу, М. Туган-Барановського, Ф. фон Хайєка, Т. Шульца, Й. Шумпетера, К. Дж. Ерроу. Їхні напрацювання довели, що розвиток економічних систем неможливий без урахування впливу чинника знань.

Серед сучасних українських учених питанням побудови ЕЗ присвячено праці В. Геєця, А. Жариної, О. Захарової, Д. Лук'яненка, Б. Малицького, О. Поповича, В. Семиноженка, С. Сіденко, В. Соловійова, Л. Федулової, А. Філіпенка, І. Ханіна.

У західній науковій думці з'являється новий напрям досліджень, присвячений глобалізації ЕЗ (Дж. Робертс [1], Д. Геллек, Т. Мадіес, Ж.-К. Прагерет [2]). Світогосподарські аспекти ЕЗ починають досліджуватися й українськими вченими, такими як: С. Сіденко [3], Д. Лук'яненко, О. Лук'яненко, О. Дорошенко [4], О. Захарова, Н. Підлужна [5], З. Шмігельська [6]. Спроба доповнити основи розгляду глобальної ЕЗ здійснена в роботі М.В. Полякова [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас необхідність розгляду ЕЗ (як найвищої стадії розвитку та моделі відтворення) на рівні світового господарства залишається недостатньо обґрунтованою. Недостатньо пояснено зміни світового господарства в контексті переходу до ЕЗ. Також фрагментарно досліджено процеси інтернаціоналізації національної системи знань та окремих її складників.

Мета статті полягає в уточненні сутності та особливостей ЕЗ, визначенні їх проявів на рівні світового господарства, а також відокремленні напрямів інтернаціоналізації складників національної системи знань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усвідомлення знань як базового чинника економічного зростання і розвитку вимагає формування нових уявлень про еволюцію економіки, зміни її типу і принципів господарювання. Позитивною стороною концепції ЕЗ є те, що вона звертає увагу на нові особливості економіки, які явно виявлялися в XX ст. і посилюються на початку XXI ст. Концепція охоплює зміни в усіх галузях і секторах, перетворюється на нову доктрину розвитку країн.

У сучасній концепції сутність ЕЗ передається через набір характеристик (збільшення значущості людського капіталу, розвиток діяльності з генерування, розповсюдження та використання знань, підвищення значущості творчої та інтелектуальної праці, збільшення частки

нематеріальних активів тощо) [1; 3–5]. Одно це не дає достатніх уявлень та демонструє слабкість концепції.

З огляду на це, необхідно виділити чотири головних твердження сучасної концепції ЕЗ: важливість знань у сучасній економіці зростає; виникає новий тип економіки, до якого, так чи інакше, рухаються всі країни; знання стають більш важливими як продукт із погляду виробництва або продажу; знання, що є систематизованими (формалізованими), формують певний економічний базис, виступають основою технологій, виробництва та господарської діяльності в цілому; несистематизовані («приховані») знання також важливі і пов'язані з людським капіталом; перехід до ЕЗ не може ототожнюватися виключно з прогресом у сфері ІКТ.

Пропонуються такі підходи до визначення сутності ЕЗ:

– **історичний підхід** (макрорівень), у межах якого ЕЗ розуміється як найбільш висока стадія розвитку економіки та суспільства, якій відповідають більш досконалі продуктивні сили, форми економічної організації, соціальні відносини та інститути;

– **політекономічний підхід** (макрорівень), у межах якого ЕЗ розуміється як новий тип економіки, за якого основні умови і параметри відтворення залежать від об'єктивного знання; виникає новий спосіб виробництва, що характеризується збільшенням наукоємності;

– **технологічний підхід** (макро- та мікрорівень), у межах якого ЕЗ розуміється як новий тип економіки, за якого максимально широко використовуються передові технології і на цій основі змінюється виробництво і організація життя суспільства;

– **ресурсно-факторний підхід** (макро- та мікрорівень), у межах якого ЕЗ розуміється як тип економіки, за якого головним ресурсом стають знання, охоплюючи людський капітал і технології; це стає більш глибоким рівнем розгляду економічних процесів та робить науку головною продуктивною силою;

– **соціальний підхід** (макро- та мікрорівень), у межах якого ЕЗ розуміється як тип економіки, за якого фокусується увага на важливості, розвитку і ефективному використанні людського потенціалу, створенні умов для інтелектуальної праці.

Як видно з представлених підходів, ЕЗ може розглядатися на різних рівнях економіки (табл. 1).

На національному, мезо-, мікро- та індивідуальному рівнях доцільно розглядати міжнародні аспекти та вплив зовнішньо-міжнародних факторів.

У поясненні сутності ЕЗ важливо враховувати її зв'язки та співвідношення з іншими моделями: інноваційною економікою (підкреслює орієнтацію на перманентну інновацію, що вимагає постійного прогресу знань); інформаційною економікою (підкреслює зростання значущості інформації, зростаючий обсяг інформаційних продуктів і послуг, що впливає на сферу знань); креативною економікою (підкреслює важливість креативності як драйвера економічних систем). Кожна з концепцій розкриває певну сторону ЕЗ.

Центральним об'єктом вивчення у концепції ЕЗ є знання (єдина і множинна кількість однаково правомірні). У сучасному господарстві значущість чинника знань найбільша в історії людства. Вони розглядаються як первинний складник господарства і стають самостійним предметом економічного аналізу. Водночас існують об'єктивні труднощі економічного розуміння знань, що зумовлено труднощами об'єктивізації та оцінки, великим обсягом неявних, індивідуальних знань тощо. Знання можуть приймати форму наукових законів, теорій, практик, методологій, патентів, управлінських рішень, ноу-хау. У низці випадків знання необхідно представляти як соціальну конструкцію (колективне отримання і використання, вплив інститутів).

Для визначення особливостей ЕЗ та її становлення на рівні світового господарства необхідно враховувати розуміння знань як: 1) фактору виробництва; 2) ресурсу; 3) активу; 4) продукту; 5) власності; 6) товару. Кожна із цих інтерпретацій може бути використана у вивченні міжнародних процесів, зокрема: управління знаннями в міжнародних компаніях, трансферу технологій, купівлі-продажу нематеріальних активів, міжнародного науково-технічного обміну. Крім цього, потрібно враховувати знання як джерело: 1) вартості (соціальної цінності) у національних і глобальних ланцюжках; 2) ренти і конкурентних переваг під час торгівлі на світових ринках; 3) капіталізації компаній, зокрема міжнародних (транснаціональних).

Для вивчення ЕЗ незалежно від рівнів пропонується розглядати такі основні процеси: 1) отримання знань (придбання вже накопичених і генерування нових знань); 2) абсорбцію знань (охоплюючи у тому числі й зовнішні

Таблиця 1

Рівні дослідження ЕЗ

Рівні	Простір	Об'єкти дослідження
Світовий	глобальний простір, світове господарство	глобальні процеси (торгівля, міграція тощо); глобальні мережі, зокрема інформаційні; світові тренди у сфері науки, освіти, технологій; взаємодія регіонів світу; світовий ринок знань
Міжнародний	групи країн	міжнародне співробітництво та науково-технічна інтеграція; діяльність міжнародних організацій; торговельні та інші відносини, пов'язані зі знаннями, у межах певних груп країн; міжнародні інноваційні системи; регіонально-міжнародні ринки знань
Національний	національне господарство, його зовнішні зв'язки	стан і процеси розвитку науки, освіти, технологій, підприємництва; структурні зміни господарства; економічна політика; національні інноваційні системи; національні ринки знань
Мезорівень	галузі, сектори економіки, регіони	НДДКР та інноваційні процеси; технологічні зміни; інноваційні системи мезорівня; галузевий та регіональний трансфер технологій (ринки знань)
Мікрорівень	підприємства, організації	управління знаннями; нематеріальний капітал, інтелектуальні ресурси, інноваційний потенціал; процеси отримання та використання знань (спеціальна діяльність)
Індивідуальний	Середовище діяльності індивіда	дії (поведінка) окремих людей з отримання та використання знань; інтелектуальна та інноваційна праця; різноманітні мережі і співтовариства; адаптація до змін і нових знань

для національного господарства джерела); 3) передачу знань (розглядається в різних трактуваннях: поширення, рух, купівля-продаж та ін.), яка може протікати на міжнародному рівні; 4) використання знань (переважно для розроблення інновацій та прийняття управлінських рішень). Усі процеси супроводжуються економічною оцінкою знань, яка набуває істотної специфіки на міжнародному рівні: у діяльності міжнародного бізнесу, у торгівлі знаннями (патентами, інформацією, обладнанням) між країнами, у найманні фахівців за кордоном, у придбанні послуг. Оцінка також істотно змінюється залежно від специфіки галузей (глобальні, національні, місцеві, «точкові»), а також з урахуванням впливу національних культур, до яких включаються знання.

Головними особливостями ЕЗ на рівні національного господарства є:

- **поява нового способу виробництва**, для якого є характерним зв'язок науки, ринку і виробництва, впровадження нових технологій, удосконалення засобів і організації виробництва. Сучасне виробництво стає більш індивідуалізованим, спостерігаються диференціація продукції і розширення асортименту;

- **структурні зміни**, що проявляється у зростанні частки високотехнологічних галузей (підгалузей, сегментів) та нематеріальних активів, а також збільшенні масштабів секторів науки, освіти та інновацій;

- **трансформація моделі економічного зростання**, що проявляється у новому співвідношенні його чинників, у переході до інтенсифікації, диференціації продукту, нарощуванні капіталу, підвищенні якості зростання;

- **перетворення (національної) економічної системи**, що виявляється в ускладненні процесів розподілу, виробництва, обміну і споживання, у зміні соціально-економічних відносин та господарського механізму;

- **виникнення спеціальної інфраструктури**, яка забезпечує процеси отримання, поширення та використання знань, співпрацю, інформаційні та матеріальні потоки. Передусім мова йде про систему захисту інтелектуальної власності, інноваційну інфраструктуру, наукові центри, центри трансферу технологій;

- **поява нового типу підприємництва**, що виявляється в домінуванні інноваційного шляху максимізації прибутку, супроводжується переорієнтацією на нові сфери діяльності, пов'язані з отриманням знань і розробленням інновацій, а також розширенням інтелектуальних операцій і творчих складників;

- **цільове інвестування і саме поява «інвестицій в знання»**, а саме в науку, освіту, високі технології, зокрема ІКТ, нематеріальні активи;

- **створення (вдосконалення) спеціальних інститутів**, що стосується передусім формальних інститутів, які регулюють протікання всіх ключових процесів ЕЗ; також можуть розглядатися зміни неформальних інститутів, пов'язані з підприємництвом, професійною культурою та ін.;

- **розвиток ринку знань**, що полягає в активізації вартісного обміну знаннями та виявляється у появі спеціальних ринкових механізмів і взаємодій; цей ринок має своєї сегментації і функції;

- **зміна характеру праці**, що проявляється насамперед у збільшенні частки інтелектуальної та інноваційної праці, концентрації людського капіталу; спостерігається зміна вимог до праці та зростання попиту на високу кваліфікацію.

Усі наведені особливості мають прояви на рівні світового господарства і викликають зміни в окремих формах міжнародних економічних відносин.

Потрібно також урахувати зміну типу конкуренції, що проявляється і на світовому рівні. Конкуренція все більше поширюється на сферу знань (науку, освіту, технології) і вимагає нового конкурентного порядку. Знання стають одночасно предметом і суперництва, і співробітництва, що значно впливає на їх розповсюдження.

ЕЗ є «мозаїчною», тобто в ній зберігаються ланки, що належать до попередніх стадій розвитку економіки, тому ЕЗ просторово більш нерівномірна. Це проявляється на міжнародному рівні в зростанні асиметрії країн за рівнем розвитку, нерівномірному зосередженні наукових ресурсів, центрів виробництва знань, інноваційної активності. Істотно підвищується роль міст як «парників знань», що вимагає врахування процесів агломерації. Міста у найближчому майбутньому будуть відігравати визначальну роль у просторовому розвитку міжнародного торговельного та науково-технічного обміну.

Поряд із концентрацією ЕЗ необхідні великі інтерактивні простори, які дають змогу підтримувати комунікації та інформаційний обмін, що є критично необхідним для продуктивної діяльності у сфері знань. Це також створює новий аспект просторового розвитку ЕЗ на національному і світовому рівнях, охоплюючи наукові (технологічні) центри, міста, національні регіони, країни, інтеграційні угруповання, різні міжнародні мережі та спільноти, глобальний вимір. Інтерактивні простори для знань можуть досліджуватися з погляду різних підходів (соціального, мікроекономічного, когнітивного, організаційного, інституційного), але провідним сьогодні є інформаційний, пов'язаний із розширенням використання ІКТ як у просторовому, так і в інструментальному сенсі. Сучасні ІКТ докорінно змінюють способи здійснення операцій зі знаннями. У зв'язку із цим можуть розглядатися спеціальні міжнародні середовища, нові форми передачі інформації й організації співробітництва.

Істотний вплив на сферу знань має глобалізація, яка за своєю природою передбачає конвергенцію інститутів, інтеграцію національних систем (ринків), інтенсифікацію різноманітних потоків та розповсюдження загальносвітових мереж. Глобалізація формує нові умови для функціонування національної системи знань та сприяє інтернаціоналізації її складників [8].

Ще однією важливою особливістю ЕЗ є зміна ролі держави. Це проявляється, крім іншого, у появі нових сфер і функцій у зовнішній і внутрішній економічній політиці. У зовнішньоекономічній стратегії держава прагне за рахунок взаємодії з міжнародним простором (науково-технічного обміну та співробітництва, придбання знань, залучення у країну фахівців тощо) сприяти розвитку національного господарства та становленню ЕЗ. Держава здійснює регулювання зовнішніх мікрорівневих зв'язків у сфері знань, забезпечуючи національну безпеку. Також держава визначає необхідність приєднання до міжнародних інститутів, договорів (зокрема, у сфері інтелектуальної власності), міжнародних стандартів у сфері науки, освіти та технологій. Це істотно змінює державне регулювання, передбачає зростання відкритості національної системи знань та змінює інституційне середовище діяльності у сфері знань.

Таким чином, усі представлені особливості ЕЗ так чи інакше сходять на міжнародний (світовий) рівень. Із початку XIX ст. (а в багатьох сферах і набагато раніше) міжнародні економічні відносини, особливо торговельні, розвивалися переважно під впливом НТП. Це зберігається і донині і може розглядатися в межах концепції ЕЗ.

Структурні зміни національних господарств призводять до відповідних зрушень на рівні світового госпо-

дарства. Перехід до ЕЗ призведе до підвищення інтенсивності процесів міжнародного науково-технічного співробітництва та обміну. Це спричинить зміни в міжнародній трудовій міграції, русі капіталу, міжнародній інституційній системі.

Проявами особливостей ЕЗ на рівні світового господарства будуть:

- трансформація глобальних ланцюжків створення вартості, посилення ваги національних замкнених циклів від створення знань (науки) до виробництва і споживання кінцевої продукції;

- зміни структури міжнародної торгівлі, зростання частки наукомісткої торгівлі і послуг, інформації і знань, включаючи технології;

- ускладнення міжнародних економічних відносин, поява нових первинних і вторинних форм, зміна наявних механізмів їх здійснення;

- виникнення на міжнародному рівні спеціальної інфраструктури, що забезпечує процеси отримання, поширення та використання знань, співпрацю, інформаційні та матеріальні потоки;

- розвиток інноваційної, аналітичної та науково-дослідної діяльності міжнародного бізнесу, поява його нових типів, пов'язаних з отриманням, поширенням та використанням знань (зокрема, збором та обробкою даних);

- зростання іноземного інвестування у сфері знань, посилення міжнародного руху інвестицій, пов'язаних із наукою, освітою, високими технологіями, інтелектуальною власністю;

- створення (вдосконалення) спеціальних інститутів у сфері знань на міжнародному рівні;

- розвиток світового ринку змін, поява нових механізмів взаємодії, зокрема із використанням ІКТ, посилення інтеграції національних ринків;

- поява нового середовища міграції висококваліфікованих кадрів та їх віртуального залучення.

Отже, необхідність розгляду ЕЗ на рівні світового господарства зумовлена розвитком продуктивних сил, об'єктивно-закономірними змінами структури господарства й економічних систем, що буде змінювати систему міжнародних економічних відносин. Із погляду національного господарства це дає змогу вдосконалити зовнішньоекономічну стратегію, регулювати внутрішні процеси змін відповідно до світових трендів у становленні ЕЗ. Із погляду світового господар-

ства розгляд ЕЗ є необхідним для розуміння зміни окремих форм міжнародних економічних відносин, міжнародних інститутів (правових і організаційних), а також створення нових умов для гармонійного функціонування світогосподарської системи. У подальшому потрібно очікувати становлення глобальної економіки знань, що буде вимагати нових підходів до розуміння світогосподарських змін [1; 2; 7].

У контексті становлення ЕЗ необхідно розглядати зміни в окремих формах міжнародних економічних відносин:

а) первинні – міжнародна торгівля (зростання обсягу торгівлі технологіями та інформацією, перетворення механізмів торгівлі); міжнародний рух капіталу (посилення руху венчурного капіталу); міжнародна трудова міграція (посилення руху висококваліфікованих кадрів); міжнародне науково-технічне співробітництво й обмін (вихід на якісно новий рівень, зростання кількісних параметрів);

б) вторинні – міжнародні організації і правові інститути (створення спеціальних організацій, укладання конвенцій та угод); міжнародний бізнес (поява нових сфер діяльності та видів бізнесу, активізація бізнесу у сфері ІКТ та послуг у середовищі Інтернет); міжнародна кооперація виробництва (зміна глобальних виробничих ланцюжків); міжнародна економічна інтеграція (появи нових форм міжнародної науково-технічної інтеграції, нових міжнародних стратегій).

На сучасному етапі необхідно розглядати новий напрям – міжнародне інформаційне співробітництво, до якого потрібно віднести створення глобальної інфраструктури збору, зберігання й обробки даних та їх обміну.

Виокремимо напрями інтернаціоналізації складових ЕЗ. На національному рівні така економіка може бути представлена як гармонійне поєднання і збалансований розвиток шести основних складників: науки, освіти, ІКТ, бізнесу, технологій (охоплюючи сферу виробництва) та інноваційних систем. Це також доцільно визнати складниками національної системи знань [8]. Напрями інтернаціоналізації цих складових представлено в табл. 2.

Представлені напрями інтернаціоналізації складників системи знань тісно пов'язані з інтеграцією національного ринку знань у світовій простір, гармонізацією національних і міжнародних інститутів, залученням іноземних інвестицій. Це також утворює вторинний рівень інтернаціоналізації ЕЗ.

Таблиця 2

Напрями інтернаціоналізації складників національної системи знань

Складники	Напрями інтернаціоналізації
Наука	Проведення міжнародно-кооперативних НДДКР; створення міжнародних організацій і регуляторних інститутів, спільних наукових центрів; отримання міжнародних патентів, спільні публікації; придбання науково-технічної інформації за кордоном; проведення міжнародних конференцій
Освіта	Прийняття міжнародних стандартів у сфері освіти; створення спільних освітніх організацій; обмін студентами; придбання освітньої літератури; включення в глобальну систему онлайн-освіти, бібліографічної системи тощо
ІКТ (сфера знань)	Інтеграція національної системи науково-технічної інформації в міжнародні структури; підключення до глобальних сервісів у сфері знань; співробітництво у сфері збору й обробки даних, обмін даними; міжнародне співробітництво у сфері розвитку ІКТ-інфраструктури тощо
Бізнес	Зовнішня торгівля знаннями (у всіх формах); створення спільних підприємств у сфері високих технологій; зарубіжні інвестиції у НДДКР; придбання окремих видів послуг; залучення висококваліфікованих фахівців із-за кордону тощо
Технології	Долучення до міжнародних технічних стандартів; міжнародний обмін технологіями; купівля-продаж патентів та обладнання за кордоном
Інноваційні системи	Створення міжнародних технопарків; комерціалізація інновацій на світових ринках; інтернаціоналізація венчурного капіталу; прийняття міжнародних стандартів у сфері інновацій

Висновки. Для визначення сутності ЕЗ доцільно використовувати історичний, політ економічний, технологічний, ресурсно-факторний, соціальний підходи. ЕЗ потрібно розглядати на світовому, міжнародному, національному, мезо-, мікро-, індивідуальному рівнях. ЕЗ має низку особливостей (поява нового способу виробництва, структурні зміни, трансформація моделі економічного зростання та ін.), які проявляються і викликають зміни

у світовому господарстві. Також у контексті переходу до ЕЗ необхідно розглядати зміни в окремих формах міжнародних економічних відносин та напрями інтернаціоналізації складників національних систем знань (науки, освіти, ІКТ, бізнесу, технологій, інноваційних систем). У перспективних дослідженнях передбачається охарактеризувати зміни світогосподарської системи в контексті переходу до ЕЗ.

Список використаних джерел:

1. Roberts J. The global knowledge economy in questions / J. Roberts // *Critical perspectives on international business*. – 2009. – Vol. 5. – № 4. – P. 285–303.
2. Patent Markets in the Global Knowledge Economy. Theory, Empirics and Public Policy Implications / D. Guellec, T. Madies, J.-C. Prager et al. – 2014. – 259 p.
3. Сіденко С.В. Виклики глобалізації і гуманітарний капітал як провідний чинник конкурентоспроможності / С.В. Сіденко // *Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку* : [монографія] : у 2-х т. Т. 2 / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк [та ін.] ; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К. : КНЕУ, 2006. – 592 с.
4. Лук'яненко Д. Імплементация парадигми економіки знань у стратегії національного економічного розвитку / Д. Лук'яненко, О. Лук'яненко, О. Дорошенко // *Міжнародна економічна політика*. – 2013. – № 19. – С. 5–26.
5. Захарова О.В. Систематизація підходів до оцінки ступеня досягнення економікою країни стану економіки знань / О.В. Захарова, Н.О. Подлужна // *Соціально-трудова відносина: теорія та практика* : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2016. – № 2(12). – С. 90–99.
6. Шмігельська З.К. Особливості глобального менеджменту в реалізації концептуальних доктрин економіки знань / З.К. Шмігельська // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. – 2014. – № 10(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : fkd.org.ua/article/download/29256/26269.
7. Поляков М.В. Основи концепції та складники глобальної економіки знань / М.В. Поляков // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. – 2016. – № 21. – С. 32–36.
8. Білозубенко В.С. Національна система знань: загальна концепція і принципи побудови в умовах глобалізації / В.С. Білозубенко // *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. – 2016. – № 2. – С. 31–43.

Анотація. В статтю пропонуються підходи к пониманию сутності економіки знань и приведені рівні її дослідження. Визначені особливості економіки знань и їх проявлення на рівні мирового господарства. Виділені відповідні зміни окремих форм міжнародних економічних відносин и напрямки інтернаціоналізації складників національної системи знань.

Ключевые слова: економіка знань, мирове господарство, міжнародні економічні відносини, інтернаціоналізація, національна система знань.

Summary. This paper suggests new approaches to understanding the essence of knowledge economy and indicates the levels of its study. It also identifies distinctive features of knowledge economy in the context of world economy as well as their effects at the level of world economy. The paper also highlights the respective changes of certain forms if international economic relations and trends for internationalization of the national knowledge system components.

Key words: knowledge economy, world economy, international economic relations, internationalization, national system of knowledge.